

Førere til Paris

Anmeldt af Knud H. Ditlevsen

Palle Spore

Paris – guide

2. udgave 1991

289 sider

ISBN 87-17-06220-9

Nyt Nordisk Forlag Arnold Busck A/S

Fytte Ortmann

Turen går til Paris

16. udgave 1990

144 sider

ISBN 877-567-4656-3

Politikens Forlag

Overvejelsernes tid er forbi. Rejsekatalogerne er færdigstuderet. Rejsemålet bestemt og turen bestilt hos charter-selskabet. Det blev hverken Rhodos eller London. Men Paris. Af uranselige grunde har jeg aldrig besøgt byernes by – som den kaldes. Andre steder i Frankrig har jeg frekventeret med fryd. Men altså ikke Paris. Så nu skulle det være. Inden det blev for sent.

Der er imidlertid stadig meget at forberede. Når nogen gør en rejse, så må han sig belære. Enhver god rejsende bør inden afgangssignalet lyde sætte sig ind i rejsemålets historie og geografi, orientere sig om dets verdslige værdier, altså mad og drikke, men først og fremmest naturligvis bestemme sig for hvilke af de mange attraktioners highlights man vil besøge, alle de mange udstillinger, museer, kirker og andre bygningsværker. Det er selvfølgelig også en god idé at annamme de mest basale ord i landets sprog som talordene, tak etc.

Endelig – og vigtigst for mange – at få viden om hvilke steder med naturoplevelser man skal finde frem til, og i byerne at orientere sig om hvilke kvarterer og gader det er mest udbytterigt at slentre i, hvis man vil opsnuse lokal stemning og atmosfære.

Rejseguides er uundværlige

Til alt dette er der heldigvis god hjælp at hente. I form af håndbøger, gode uundværlige rejseguides som findes i massevis, både udenlandske og danske. Når det gælder Paris, tænker man naturligvis, når det drejer sig om udenlandske håndbøger, først på Michelins, de røde med oplysninger om hoteller og restauranter og de grønne med historiske og kulturelle facts. Begge bogformer med oplysningerne klassificeret i et stjernesystem. En sådan bonitetsvurderings værdi kan nok diskuteres. Bøffer og domkirker til eksamen.

Til den gode rejseguide må der stilles en række krav. For det første må den give god information og bred baggrund om rejsemålet, så læseren føler sig rimeligt orienteret, når bogen er læst inden rejsen. Endvidere må samme læser på selve rejsemålet forvente af guiden at blive forsynet med lettilgængelige, relevante og sanddru oplysninger.

Det er i sandhed skrappe krav at stille til en sådan tryksag. Egentlig står der det samme om de samme rejsemål i de forskellige rejseførere, for de faktuelle oplysninger er stort set overensstemmende. Det er derfor i

virkeligheden kun på udstyr, pris og sidst men ikke mindst på pålidelighed og lettilgængelighed en rejsehåndbog skal markere sig. En rejseguide skal først og fremmest være funktionel – den skal på letteste og mest effektive måde give sin oplysninger videre, så de gennem det menneskelige øje når frem til de dele af hjernen, der har brug for dem. Og heldigvis kan man konstatere, at de fleste udgivelser inden for dette stærkt konkurrenceprægede område lever op til disse barske fordringer.

Gode danske guides

Der er ingen mangel på gode dansk-sprogede rejseførere. Forlagene konkurrerer bravt på dette marked, hvis op-og-ned-konjunkturer er parallelle med charterselskabernes. Men kvaliteten af de danskproducerede guides er gennemgående høj, hvadenten det drejer sig om de nok så uniformerede bøger, der udsendes i serier, eller om mere individualistiske udgivelser om enkelte rejsemål skrevet med ekspertise af specialister. Blandt disse sidste skal især fremhæves Thomas Harder og Hans Schevings fortræffelige, stofmættede og klart opbyggede *Rom*-guide fra Samlerens Forlag, udgivet 1988. I parentes bemærket fint typografisk tilrettelagt af Knud Udbye og Hans Scheving. Den burde være indledningen til en serie, men desværre ser det ikke ud til, at forlaget har flere bind på vej. En tilsvarende Paris-guide ville ellers have været kræs.

Det lille forlag Skarv har på relativ kort tid markeret sig stærkt på området med nogle fine og ret anderledes rejseførere. Det begyndte i 1984 med en bog om et så beskedent rejsemål som Færøerne. Den blev en uventet stor succes. Derefter fulgte en bog om „Vandreture i Grønland“. Så gik det

slag i slag til man i dag er oppe på omkring 70 titler. Skarvs bøger henvender sig især til de mere lebendige, naturinteresserede, unge rejsende, der ikke er bange for at cykle eller gå. Desværre er der ingen Skarv-bog om Paris.

Gyldendal har hidtil ikke ført sig særlig frem på rejsebogsmarkedet, men påbegyndte fornylig udgivelsen af en serie store, grundige og ret dyre guides, baseret på engelske forlæg. Paris er imidlertid ikke endnu kommet med i denne serie. Berlitz's små nemme og billige guides har været på markedet i mange år. Her er Paris repræsenteret, men efter min mening giver disse bøger den lidt mere krævende rejsende for lidt. Så er der Gads Guides, også en temmelig ny serie og også som Gyldendals af engelsk oprindelse. Det er nogle kompakte, factsmættede og ganske praktiske rejseførere, smukt emballeret i sølvomslag. Her findes en Paris-bog, men jeg fravælger nu Gad – ikke af andre grunde end at en udvælgelse må ske – og udser Palle Spore og Jytte Ortmann til at være mine parisiske støttepædagoger med deres bøger fra henholdsvis Nyt Nordisk Forlag og Politikens Forlag som min åndelige og praktiske basisbagage.

Enestående enmandsbedrift

Odense-lectoren Palle Spore har i løbet af få år udfoldet en helt enestående flid med udgivelse af ikke mindre end ti store og grundige rejseførere, alle udsendt af Nyt Nordisk Forlag Arnold Busck. Det begyndte i 1986 med en guide om netop Paris. Senere er fulgt bøger om Mellemitalien, Norditalien, Nordøstfrankrig, Rom, Spanien, Sydfrankrig, Sydditalien, Vestfrankrig og Portugal. Imponerende. Så meget mere som det ikke er lette, overfladiske sager, der skøjter

Opslag fra den nye udgave af Palle Spores Paris Guide med turkort og farvefoto. Enkel, overskuelig, men noget traditionel typografi. Gode klummetitler. Grafisk tilrettelæggelse: Erik Nørskov. Nedsat gengivelse.

198 - Tur til Moskeen



Geblons, linje 7: **Manifactor des Geblons*, et arbejdende værksted, som kan besøges med fører (Fr-To 14-15, 24 Fr., partoutkort ikke gyldigt). Her ser man, hvordan et vævet tæppe bliver til, og visse færdige resultater er udstillet. Der kan være lukket for adgang, hvis flere grupper har anmeldt deres besøg på samme dag.

F: *Moskeen. Et genkendelig på sin 33 m høje, firkantede minaret, er et lille stykke Nordafrika midt i Paris. I virkeligheden er der tale om et islamisk ensemble, der tillige omfatter cafe, restaurant, skole, bibliotek etc. Man besøger normalt med fører: 10-12 og 14-17, 30-18, 30 undtagen Fr og muhammedanske helligdage, 10 Fr., partoutkort ikke gyldigt), men uden fører sæsonen kan man gå alene. Alle lokalerne vender ud mod

Tur 16: Jardin des Plantes - 199



[196] Place de la Contrescarpe med Rue Montferrand i baggrunden.

en køn gård, hvor man ikke kan undgå at blive betaget af de sirlige stukornamenter, hovedsagelig skriftsteder fra Koranen. Man går normalt ikke ind i rumene, med mindre føreren opfordrer til det, i så fald tager man skoene af, hvis der er træppe.

G: *Jardin des Plantes betyder 'plantehave', men er i virkeligheden en 50 ha stor naturhistorisk park (7, 30-18, 15, gratis), grundlagt af Bufon i 18. årh. Den egentlige botaniske have (8-11 og 13, 30-17 undt. Lø og So, gratis), ligger i parkens midte (a). I dens umiddelbare nærhed finder man væksthuse (b, 13-17 undt. T), 12 Fr.), og på sydsiden ud med Rue Buffon ligger tre store museumsbygninger: *Musée de Minéralogie* (mineralogisk museum, d, 10-17, 25 Fr., partoutkort ikke gyldigt), *Musée de Botanique* (botanisk museum, e, det dog mest bruges til særudstillinger), og *Musée de Paléontologie* (paleontologisk museum, f, 10-17 undt. T), 18 Fr., partoutkort ikke gyldigt). - Det meste af nordsiden af parken er optaget af en zoologisk have, *Montfermeil* (g, 9-17, 30, 22 Fr.), der er væsentlig mindre og mere

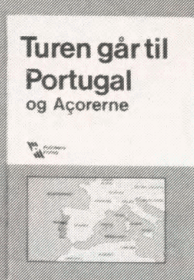
hen over landkortet. Tværtom er det grundige og omfattende beskrivelser med al den information en turist behøver – og efter sigende alt sammen selvprøvet. Det er på den måde blevet til en hel serie, hvor nogle andre forfattere dog også har fået lov til at skrive. Der er således af andre skribenter i serien kommet eller planlagt bind om Israel, Athen, Budapest, London, Wien og Amsterdam, alle af samme karat som Palle Spores egne bøger.

Paris-bogen kom i 1991 i ny udgave, helt revideret, også udstyrmæssigt med farvefotos og nye kort. Forsåvidt er den traditionelt opbygget med indledende praktiske oplysninger om valuta, transportmidler, priser, mad og drikke osv. Derefter 19 turforslag i selve Paris og syv i omegnen. Men det traditionelle suppleres med nogle særdeles nyttige og

grundige afsluttende kapitler: et omfattende ordforklæringsafsnit med emner fra kunst, arkitektur, historie m.v. – 26 sider biografier over personer der er omtalt i bogen – en omfattende litteraturliste – og til aller sidst et udførligt register.

Palle Spore tilhører en nu næsten uddød race, polyhistoren, og er dertil en engageret mentor. Han må – jævnfør nærværende bogs emne – have en anselig håndbogssamling. Skal endelig noget indvendes må det være, at serveringen rent sprogligt kan være lidt tør og tam og næsten for faktsprængfyldt og lapidarisk.

Udstyrmæssigt er Palle Spores bog ulastelig. Så meget, at den af Forening for Boghaandværk er blevet udvalgt blandt året 1991s smukkeste bøger. „En forbilledlig rejsehåndbog“, står der i bedømmelseskomiteens kommentarer, og om den valgte



skrift Plantin, at den er velvagt til formålet, er læselig selv i små grader, og „den halvfede version er netop så tydelig, at den ses, og ikke så sort, at den stikker i øjnene“. Al mulig ros til bogens grafiske tilrettelægger, Erik Nørskov, men mon ikke den fine udvælgelse nok mest er sket for at vise, at en ordinær brugsbog godt kan udformes smukt og funktionelt uden de store armbevægelser. Nogen større kreativ udfoldelse eller fornyelse frembyder bogen ikke, men godt er det, at man værdsætter grafisk kvalitet i hverdagens tryksager.

Klassikerne

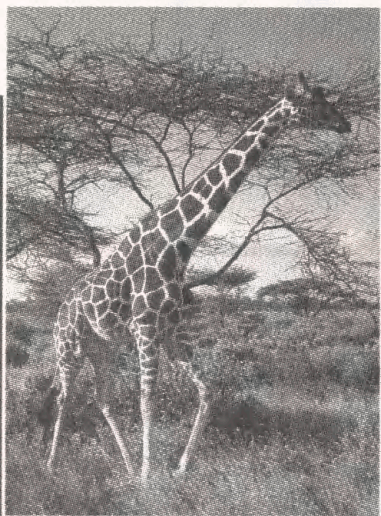
Det første bind i Politikens tur-serie udkom allerede i 1952 og handlede om Østrig. Forlagets daværende direktør, Bo Bramsen, har i Politikens Forlags 25 års jubilæumsbog fra 1971 „Også håndbøger kan have historie“ fortalt om, hvordan serien blev til. Som så mange Politikens-håndbøger opstod den, fordi Bo Bramsen selv følte et behov. Han manglede nogle nemme og praktiske rejseførere. Og Bramsen ræsonnerede altid sådan, at når han savnede en bog, så måtte andre også gøre det. Han havde også en klar forestilling om, hvordan bøgerne skulle udformes, og med bistand af tegneren Ib Withen og rejsemanden Paul H. Ewerløf skabtes tur-seriens koncept og dermed grundlaget for en

Omslagene til Politikens Tur-serie er undergået mange forandringer i årenes løb. Her tv. et eksempel fra 1963. Layoutet med de tre striber fortsatte man med langt op i 70'erne – eksempel nr. 2. Fra sidst i 70'erne og langt ind i 80'erne brugte man en ny stil med flag nederst på omslaget – eksempel nr. 3. Flaget blev midt i 80'erne erstattet af et kort, men omslaget er stadig forsynet med det uhyrligt grimme logo, Politikens Forlag dengang indførte. Et logo der mere giver associationer om en maskinfabrik end om et forlag. Formindskede gengivelser.

af dansk forlagsverdens bedste og mest langlivede succeser. Naturligvis har serien ændret sig undervejs gennem de 40 år, men det grundlæggende er som det var, da serien blev skabt. Små nemme bøger, baseret på turforslag, med gode symboler og enkle kort. Dertil korte facts om rejsemålets historie, seværdigheder og andre realia og nyttige tips for turisten. De seneste år har serien i øvrigt fået en aflægger i form af en række bøger specielt for rygsækrejsende – „Næste stop“ hedder den.

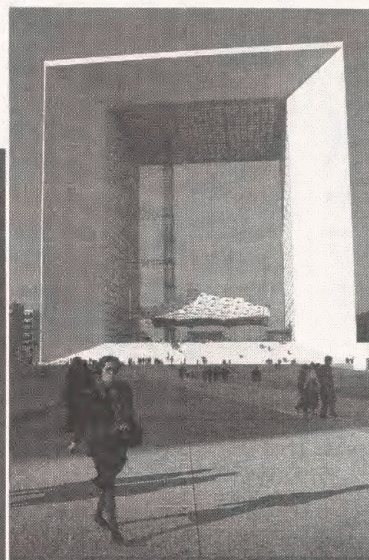
„Turen går til Paris“, skrevet af den erfarne og flittige turskribent Jytte Ortmann, lever smukt op til de bram-senske krav. Et indledende factsafsnit om samfundsforhold, historie, kultur, kunst og videnskab, og vigtige årstal. Flot klaret på 16 sider. Dernæst en emnedelt oversigt over byens seværdigheder, bygninger, museer, kirker, parker, pladser osv. I alt 44 sider. Så syv turforslag i selve Paris og otte i omegnen. Euro-Disney-land er kom-

TUREN GÅR TIL KENYA & TANZANIA



POLITIKENS FORLAG

TUREN GÅR TIL PARIS



POLITIKENS FORLAG

oplysninger mere udførlige og grundige end Tur-bogens. Men trods de stramme omfangsforhold i Tur-bogen er der alligevel blevet plads til nogle uddybende tekster – fx om Louvres historie, kunstnercafeer på venstre bred, slottet Malmaison m.m. Disse tekster er placeret i kasser eller rammer med underlæggende farve. I begge bøger er der klare og enkle kort over turene. men hvad angår overskuelighed nok med et lille plus til Tur-bogens kort.

Udvælgelsen af restauranter og hoteller har altid været et svagt punkt i Tur-serien. Tilfældighedens præg har været for kendetegnende. I bøgerne om de store byer, London, Rom og Paris, placeres disse lister i særlige afsnit – i modsætning til hvad der er tilfældet i bøgerne om større områder eller hele lande, hvor de udvalgte hoteller og restauranter plus transportoplysninger med diverse symboler står i teksterne med turforslag.

I slutningen af 80'erne skiftede Tur-serien både format og layout. Grafisk tilrettelægger: Finn Ewald/Grafikerne. Formatet blev højere med en slankere virkning, men stadig lommevenligt, og omslagene prydedes af farvefotos. Et problem er titlen = stedsnavnet, som naturligvis må være af forskellig længde – fra fx det korte Paris til det lange og sammensatte Kenya & Tanzania. Næsten umuligt at løse med samme skrift, og man har derfor også, som det ses, valgt at være inkonsekvent, altså at bruge helt forskellige skrifter. Dette til trods er seriens særpræg og dermed genkendelighed bevaret, bl.a. fordi farven på rammerne foroven og nederst på omslaget altid er rød. Formindskede gengivelser.

Resultat: et temmelig rodet og meget komplekst grafisk billede, mens siderne i fx Paris-bogen har et mere roligt præg.

Men – nu kommer det overraskende. Til trods for at Palle Spores bog jo de facto er udvalgt som særlig veltilrettelagt, så er Politikens tilsyneladende mere rodede bog, rent typografisk i hvert fald, faktisk nemmere at finde rundt i. Forstå og forklar det

Område 3: Marche

Marche (1,4 mio indb.) breder sig over 9590 km² lange Adriaterhavet og Appenninernes østlige skråninger. Det flads landskab langs kysten er velegnet til landbrug, der er regionens vigtigste indtægtskilde.

3

Sammenlagt med Toscana og Umbria er der kun få bjergende byer. Man til gengæld ligger badebyerne som perler på en snor langs kysten, hvor strandlivet og diskotrompinge kan muliggøres. Der er nogle faciliteter for dem, der vil sejle, dyrke sport eller blot afpasse et. Mod nord kan man anbefale Pesaro, Fano og Senigallia. Hvis man ønsker at komme lidt længere væk fra motorvej og jernbaner, så er området lidt syd for Ancona bedre i de byer Numana, Lenga mod syd anslås Grottammare og San Benedetto del Tronto.

Campster kan glæde sig til talrige frugtende campingpladser – mange indtil svømmebassener – langs hele kysten. Der er også gode muligheder for at lejå bungalowe.

Fra badebyerne langs kysten kan man tage på ture ind i bjerglandet. Der er mange hyggelige små borgbyer på række: Fano, San Marino, San Leo (den Turin på i Norditalien), Gradara, Osimo, Fermo m.fl. Men de 3 mest spændende er byerne Urbino, Loreto og Ascoli Piceno.



I Va Gentile da Fabriano, 60100 Ancona, Tlf. (071) 80 61.

Ascoli Piceno

Byen ligger naturskønt i en dal, hvor floderne Tronto og Castellano mødes. Dags turisme gennemgår der sig spændende middelalderkvartaler med paladser, kirker og smukke badebassener. Det ældste kvarter ligger nord for Piazza del Popolo i mellem Corso Mazzini og Tronto-floden.

Festa della Quintana fejres i storm og pragt hvert år den 1. søndag i august. Så er der optog i middelalderkostumer, og mænd fra byens forskellige distrikter kæmper mod hinanden på trestøvler.

Seværdigheder

Piazza del Popolo (Folkets Plads) er byens historiske centrum. Den lange plads, der er lukket af forbi, er rammet ind af solide bygninger fra 12-1500-tallet. Her nyder italienerne at gå deres aftenkæssagitter gennem skøjterne og så sig ned med en espresso på fortorvscafeterne. Midtpunktet er paladset

Capitani del Popolo med sin renaissanceportal og statuer af pave Paul 3. For enden af pladsen ligger **San Francesco-kirken** (1258-1461), hvis 7 kapeller stråler fra solen som kronbæde på en blåmalt



Vallerfarskirken Santuario della Santa Casa i Loreto er hejrenssted for legenden om Jomfru Marias flyvende Hus.

Fra kirken kan man følge Corso Mazzini 200 m vestpå, og fortsætte ad Via delio Terni nordpå gennem den gamle bydel til kirken.

San Pietro Martire (Martiryk Sct. Peter). Byvæd ligger en lille romansk kirke, **Santi Vincenzo ed Anastasio** med en puds facade, der engang var dækket af fresker (1389).

Fortæll ad den smalle Via di Solentè derefter ad de ældste gader i byen – over den romanske bro Ponte di Soletè som med en enkelt bue løfter lodgangerne 25 m over Tronto-bjergens vandløb. Født udset over den gamle bydel.

Tilbage i den gamle bydel kan man følge Via Soderini vestpå forbi byens hejrens middelalderkirke, **Ercoleo**, som er 40 m høj.

Domkirken **Piazza dell'Aringo**, med en flot – ikke færdig – facade er også et klog værdi. Indvendig i et kapel (B) finder man et af Carlo Crivellis mesterværker. En smuk altertavle fra 1472. Udendør bemærkes **Ubiakapellet** (1300-tallet) der er kvadratisk formet og 8-kantet foroven. Overfor ligger det gamle rådhus, **Palazzo del Comune**, der udålller en god malerisamling af kunstnere som Orvelli, Tizian, Bellotto, van Dyck m.fl. Adg. ma-tje 9.30-13, 16.30-19, sø 16.30-19. Entré.

Praktiske oplysninger
Tellefon områdenummer 0736
Postnumre: 63100

I Corso Mazzini 225. Tlf. 51 115

Viale di Gasperi (bag domkirken)

☞ **Ferrelles**, Via Spalatici Tlf. 41 045 P

☞ **Piceno**, Via Minucia 10. Tlf. 52 553

☞ **Lungobardo**, Via Soderini 26. Tlf. 50 007

Frassasi-grotterne

Grotterne ligger ca. 19 km (nord for byen) Fabbrico – eller ca. 80 km fra Ancona ad nordvest 76.

Frassasi farverige drypbøtshuler er de mest interessante i Nord og Mellem-Italien.

Grotta Grande del Vento, der blev opdaget i 1971, er den største. Guldbrud

turo dag hver 15. minut juli-sept. Resalen år-løst 2-4 juni pr. dag. Entré.

Loreto

Byen (25 km S for Ancona) er alene berømt for vallerfarskirken **Santuario della Santa Casa** – også kaldt Jomfru Marias Hus – som adskillige berømte arkitekter

hvo som kan. Jeg brugte de to bøger på følgende måde: Spore blev konsulteret hjemmefra på hotellet om morgenen eller aftenen før, når dagens tur skulle tilrettelægges. Men på selve turen tog jeg Ortmann med. Ikke blot fordi den var lettere at have i tasken eller i lommen, men rent praktisk fordi den var nemmere at slå op i og orientere sig i, når man stod på selve stedet. Måske fordi Spore virker mere kompakt og tekststung, mens de mange småafsnit og fremhævelser hos Ortmann gør den mere tilgængelig. En mulig forklaring – men i hvert fald for mig var Ortmann den mest funktionelle i marken. Sådan er der så meget.

Meget er der sandelig også at opleve i Paris. Slutningen kan derfor passende være et citat fundet i en anden god håndbog „Bevingede Ord“ – omtalt andetsteds i nærværende

90'ernes Tur-bøger, skabt i slutningen af 80'erne. Nyt format og helt nyt design med grotesk-brødskrift, firfarvetos og klare kort, også i fire farver. Factsafsnitene trykt på farvet papir bagest i nogle af bøgerne. I bybøgerne et flere sider stort oversigtskort. Rundt om i teksten fremdrages specielle beskrivelser i farve-, kasser“. Tur-serien ønsker at fremtræde som den moderne guide for 90'ernes turister. Her et opslag i nedsat format fra „Turen går til Mellem- og Syditalien“ side 66-67. Et mismask af informationer, signaturer, kort, farvefotos og rodet typografi. Alle mulige fremhævelsesmetoder er anvendt, selv halvfjed grotesk i kursiv. De lange linier i billedteksternes kursiv er ikke just letlæselige. Det mærkelige er, at der alligevel er et vist system og klarhed i rodet. Man kan faktisk ret let finde de relevante oplysninger. Men en kraftig typografisk opstramning ville trods alt være nyttig. Såsom at sætte brødeteksten med en antikvaskrift og kun anvende grotesk-skrifter til overskrifter, mellemrubrikker og andre fremhævelser.

værk. Citat fra en vise i J.L. Heibergs „De Danske i Paris“ lydende „Gud bevares, hvad Alting er stort i Paris“.